

Roman Tomanek

Sprawozdanie z dziewiątej Sesji Konwersatorium Filozoficznego ATK

Studia Philosophiae Christianae 34/2, 184-186

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przyjmuje się dla jakichś racji rzeczowych. Przyjmując je za prawdziwe, w oparciu o nie buduje się system zdań stanowiących pewną hipotezę. Badanie tego systemu pozwala określić bardziej szczegółowo jego status naukowy. Sprawność wyjaśniająca takiego systemu uzasadnia przyjęcie danych supozycji nie rozstrzygając o ich bezwzględnej wartości logicznej.

Na zakończenie posiedzenia omówiono sprawy związane z organizacją kolejnej, Dziewiątej Sesji Konwersatorium Filozoficznego.

ROMAN TOMANEK

SPRAWOZDANIE Z DZIEWIĄTEJ SESJI KONWERSATORIUM FILOZOFICZNEGO ATK

W dniu 19 maja 1998 r. w gmachu ATK przy ul. Raclawickiej odbyła się kolejna sesja Konwersatorium Filozoficznego Pracowników Naukowych ATK. Sesję otworzył przewodniczący Konwersatorium ks. dr Andrzej Abdank-Kozubski. Organizatorem spotkania był ks. mgr Roman Tomanek, który przywitał przybyłych na sesję.

Temat sesji sformułowano: *Metody fenomenologiczne i ich aktualność*. Wprowadzenie przygotował ks. dr Jan Krokos, prodziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK1. Zaznaczył on na wstępie, iż jedynie zarysuje problem. Najpierw przedstawił cztery metody fenomenologiczne (ogład i opis tego, co i jak dane; ideację, prowadzącą do oglądu ejdetycznego i analizę istotnościową; redukcję transcendentálną; metodę badań konstytutywnych), by następnie poczynić uwagi na temat obecności i użyteczności zwłaszcza dwóch pierwszych metod poza fenomenologią.

Dyskusja po referacie, poza pytaniami o wyjaśnienie znaczenia niektórych terminów, potoczyła się dwoma nurtami. Pierwszy dotyczył bliższego sprecyzowania metod fenomenologicznych, drugi – relacji fenomenologii do innych nurtów, tradycji i szkół filozoficznych.

Sprawę precyzacji metod fenomenologicznych podnieśli ks. mgr R. Tomanek i p. dr K. Świętorzecka. Wskazali oni na niedostateczne określenie metod fenomenologicznych, co sprawia, iż trudno traktować je jako metody w ścisłym sensie, tzn. jako ściśle określone kroki, pozwalające osiągnąć określony rezultat poznawczy. Dr Świętorzecka zakwestionowała naukowość fenomenologii ze względu na brak w niej wyraźnie sformułowanych tez, w tym założeń.

Ks. dr Krokos podkreślił, że w tekstach fenomenologów, w tym przede wszystkim w pracach Husserla, metody fenomenologiczne zostają przedstawione w fenomenologicznej metodologii, tzn. iż są raczej opisywane, nie zaś definiowane. Według niego, nieporozumienie, na jakie wskazują zarzuty postawione przez dyskutantów, wynika z tego, iż zapoznano podstawowy pro-

¹ Poprawiony tekst tego wprowadzenia znajduje się w niniejszym numerze w dziale: artykuły.

gram fenomenologii, jakim jest danie niepowątpiewalnych podstaw wszelkiej nauce, a ostatecznie – całej europejskiej kulturze. Ten program zakładał, że fenomenologia miała być nauką absolutnego początku, tzn. – w określonym sensie – nauką bezzałożeniową. Jako taka więc nie mogła korzystać dla uzasadnienia własnych tez ani z dotychczasowego dorobku naukowego, ani nie mogła się odwoływać do zastanej terminologii. Zgodził się, że metody fenomenologiczne domagałyby się precyzyjniejszego sformułowania. Jednakże na fenomenologię należy patrzeć jako na naukę *in statu nascendi*. Stąd trudno od niej oczekiwać, by spełniając swoje zadanie bycia nauką absolutnego początku mogła od razu kształtować się jako uporządkowany zbiór zdań, powiązanych ze sobą relacjami wynikania. Według ks. Krokosa, jest to sposób patrzenia na naukę jako wytwór czynności poznawczych. Fenomenologia tymczasem kładzie nacisk na same owe czynności poznawcze, które gwarantują bezpośredni kontakt z przedmiotem badania.

Drugi nurt dyskusji wytyczyły wypowiedzi p. dr Ewy Podrez i dr. Jerzego Niepsuja. Pierwsza zwróciła uwagę na doniosłą rolę, jaką odegrała fenomenologia w kształtowaniu współczesności filozoficznej, także poza własną szkołą. Przykładem jest tu twórczość kard. K. Wojtyły, którego prace mają mocne zabarwienie fenomenologiczne. Stwierdziła, że fenomenologia nie ogranicza się do opisu, lecz prowadzi do ontologii. Prelegent dopowiedział, że na filozofowanie kard. Wojtyły patrzy się albo jako na dopełnienie tomizmu fenomenologią, albo odwrotnie. Stąd dla wielu krytyków jego twórczość pozostawiała niedosyt. Sam uważa jednak, że fenomenologia jest dopełnieniem tomizmu. Własne jego badania nad Tomaszową nauką o sumieniu pokazują, jak wiele momentów tej nauki albo wprost wskazują na fenomenologiczne fundamenty, albo te fundamenty zakładają. Jako przykład podał m.in. stanowisko Tomasza odnośnie do poznania wielu bytów na sposób jednego, które dokładnie odbija twierdzenie fenomenologiczne o możliwości aktualnego spełniania jedynie jednego aktu świadomościowego.

Dra Niepsuja interesowały historycznofilozoficzne źródła fenomenologii. Podkreślił znaczenie Kartezjusza. Husserl – jak się zdaje – nie był oryginalny w swych badaniach, stąd konieczność ujmowania go w nurcie postkartezjańskim. W wymianie myśli na ten temat wskazano, że trzeba odróżnić wpływ wyraźny, na który wskazują fenomenologowie, od wpływu niewyraźnego. Ks. Krokos zwrócił uwagę na wpływ pozytywizmu i kantyzyму na fenomenologię, mimo, że *ex definitione* fenomenologia odcinała się od tych dwóch kierunków. I tak w pozytywizmie – według niego – należy szukać podstaw esencjalizmu fenomenologii. Program położenia przez fenomenologię fundamentów dla wszelkiej nauki miał na uwadze tę postać nauki, jaka wówczas była uznawana, tzn. nauki pozytywne. Te zaś operują na treściach przedmiotowych, zaś nie są zainteresowane istnieniem przedmiotów. Dopiero Heidegger zwrócił uwagę na istnienie, choć też je zesencjalizował. Natomiast w redukcji transcendentnej i w problematyce konstytutywnej widać wpływ kantyzymu. Ciekawe – co podkreślił – drogę filozoficznego rozwoju Husserla można skrótowo określić następująco: od fenomenologii ejdetycznej do fenomenologii transcendentnej, w której

uwidacznia się kantyizm, gdy droga filozoficznego rozwoju Schelera przebiegała w odwrotnym kierunku.

W ostatnim punkcie spotkania poruszono sprawy organizacyjne. Przewodniczącym Konwersatorium na kolejny rok został wybrany ponownie ks. dr Andrzej Abdank-Kozubski. Uczestnicy Konwersatorium postanowili też zwrócić się do KBN o dofinansowanie kolejnych sesji. W tym celu uczestnicy zgłosili 4 tematy na poszczególne sesje w 1999 r.

GRZEGORZ BUGAJAK, ANNA LATAWIEC

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NT. MIĘDZY FILOZOFIĄ PRZYRODY
A EKOFILOZOFIĄ, ZORGANIZOWANEJ W ATK W DNIU 19.11.1997 ROKU**

W 1997 roku minęła piętnasta rocznica śmierci Księdza Profesora dr hab. Kazimierza Kłósaka, profesora zwyczajnego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, wieloletniego dziekana Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, kierownika Katedry Filozofii Przyrody, redaktora naczelnego *Studia Philosophiae Christianae*, założyciela serii wydawniczej *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*. Przez swe publikacje, organizację nauki i wieloletnią pracę dydaktyczną Ksiądz Profesor ugruntował sobie czołową pozycję wśród polskich filozofów, a jego imponujący dorobek naukowy stanowił znaczny wkład do kultury ogólnonarodowej.

W środę 19 listopada 1997 roku na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK katedra Metodologii Nauk Systemowo-Informacyjnych oraz katedra Filozofii Ekologii zorganizowały konferencję poświęconą pamięci Księdza Profesora Kazimierza Kłósaka nt. *Między filozofią przyrody a ekofilozofią*. Dorobek naukowy Księdza Profesora, wyrażający się okazałą liczbą blisko stu rozpraw i monografii, w tym kilku książkowych, koncentruje się głównie wokół problemów: filozofii Boga, a zwłaszcza poznawalności Jego istnienia, filozofii przyrody i filozoficznych aspektów różnych nauk przyrodniczych, natury i pochodzenia człowieka, oceny różnych kierunków filozoficznych, interpretacji dzieła Teilharda de Chardin. Podejmowanie powyższych problemów uczniowie Księdza Profesora traktują jako kontynuację Jego dorobku. Z tej racji organizatorzy konferencji nie ograniczyli wystąpień zaproszonych prelegentów, ani treści tekstów nadesłanych do druku. Konferencja stanowiła zaproszenie do rozwijania myśli Kazimierza Kłósaka oraz ich konfrontacji ze współczesną myślą filozoficzną. Zaproszono wszystkich uczniów, kolegów, przyjaciół Księdza Profesora, a także zainteresowanych bądź zainspirowanych problematyką podejmowaną przez Niego, do wzięcia udziału w debatach konferencyjnych, wraz z prośbą o nadsyłanie tekstów do publikacji w pokonferencyjnej pozycji.

W imieniu organizatorów, przybyłych gości przywitała dr hab. Anna Latawiec, prof. ATK, a wśród nich szczególnie prelegentów konferencji: prof. dra hab. Zbigniewa Hullę (Olsztyn), prof. dra hab. Włodzimierza Tyburskiego (Toruń), prof. dra hab. Andrzeja Kiepasa (Katowice), ks. prof. dra hab.